

Wyrok z dnia 13 czerwca 2003 r., III CKN 111/01

Umieszczenie w porządku dziennym walnego zgromadzenia akcjonariuszy wniosku określonego w art. 379 § 3 k.h. wyłączało możliwość usunięcia tego wniosku w drodze podjęcia stosownej uchwały przez to zgromadzenie.

Sędzia SN Marek Sychowicz (przewodniczący)

Sędzia SN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

Sędzia SN Henryk Pietrkowski

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Roberta O. przeciwko Korporacji Gospodarczej "E." S.A. w K. o unieważnienie uchwały, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej w dniu 13 czerwca 2003 r. na rozprawie kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 27 czerwca 2000 r.

oddalił kasację.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 27 marca 2000 r. uchylił uchwałę nadzwyczajnego zgromadzenia akcjonariuszy Korporacji Gospodarczej "E." S.A. w K., podjętą w dniu 28 września 1999 r., dotyczącą wykreślenia z porządku obrad punktu poświęconego wyborowi rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami akcjonariuszy. Rozstrzygnięcie to zapadło w rezultacie aprobaty stanowiska powoda, akcjonariusza pozwanej spółki i zarazem członka jej rady nadzorczej, domagającego się uchylenia uchwały jako podjętej wbrew przepisom (art. 413 § 1 k.h.). W ocenie powoda, walne zgromadzenie akcjonariuszy nie miało prawa głosować nad wnioskiem, gdyż oznaczało to unicestwienie tego wniosku przed jego merytorycznym rozpoznaniem, a wniosek został zgłoszony właśnie do rozpatrzenia przez walne zgromadzenie.

Sąd Okręgowy ustalił, że akcjonariusze reprezentujący 20% kapitału akcyjnego pozwanej spółki zgłosili wniosek o wybór rady nadzorczej grupami. W "Monitorze Sądowym i Gospodarczym" ogłoszono porządek obrad nadzwyczajnego zgromadzenia akcjonariuszy, przewidujący wybór rady nadzorczej oddzielnymi grupami. W dniu 28 września 1999 r. w głosowaniu nad porządkiem obrad walne zgromadzenie podjęło uchwałę, na podstawie której wykreślono z porządku obrad punkt 9 dotyczący wyboru rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Zdaniem Sądu Okręgowego, przepis art. 379 § 3 k.h. jest przepisem bezwzględnie obowiązującym, nakazującym na wniosek uprawnionej liczby akcjonariuszy dokonanie przez najbliższe walne zgromadzenie akcjonariuszy wyboru rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Wyjątek zwalniający z tego obowiązku, przewidziany w art. 379 § 3 k.h., w danej sprawie nie występuje. Walne zgromadzenie nie może zwolnić się z obowiązku wyboru rady nadzorczej oddzielnymi grupami w drodze zmiany porządku obrad.

W apelacji pozwanej spółki podniesiono zarzut naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 402 § 2 k.h. w wyniku przyjęcia, że walne zgromadzenie nie może zmienić uchwałę porządku obrad, oraz sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału przez uznanie, że do art. 379 § 3 k.h. nie ma zastosowania obowiązująca doktryna oraz powszechna praktyka.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację, dokonując wykładni przepisu art. 379 § 3 k.h. W ocenie tego Sądu, fakt umieszczenia sprawy wyboru rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami w porządku dziennym obrad, ogłoszonym w "Monitorze Sądowym i Gospodarczym", oznacza uwzględnienie przez zarząd wniosku akcjonariuszy. Uwzględnienie takie powoduje, że wniosek o wybór członków rady nadzorczej grupami nie poddaje się pod obrady i głosowanie na walnym zgromadzeniu. Zgromadzenie nie może też uchwalić, że wybór grupami nie ma się odbyć, lecz powinno wykonać przyjęty przez zarząd wniosek, tj. zamieszczony w ogłoszonym porządku obrad zgromadzenia wspólników. Uwzględnienie wniosku akcjonariuszy w przedmiocie wyboru rady oddzielnymi grupami zobowiązuje walne zgromadzenie do dokonania takiego wyboru.

Walne zgromadzenie nie może zwolnić się z obowiązku przewidzianego w art. 379 § 3 k.h. przez zmianę porządku obrad. Omawiany przepis przewiduje szczególny tryb wyboru rady nadzorczej. W przypadku zamieszczenia wniosku

akcjonariuszy w przedmiocie wyboru rady nadzorczej przez zarząd w porządku obrad walnego zgromadzenia, przepis art. 402 k.h. nie ma zastosowania. W rezultacie Sąd Apelacyjny przyjął, że uchwała walnego zgromadzenia z dnia 28 września 1999 r. podjęta została z naruszeniem art. 379 § 3 k.h.

W kasacji pozwanej spółki podkreślono zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie – art. 402 § 2 w związku z art. 394 § 1, art. 397 § 1 i art. 379 § 3 k.h. Skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawowe znaczenie ma zarzut naruszenia przepisu art. 379 § 3 k.h. Według skarżącego, Sąd Apelacyjny naruszył ten przepis przez błędną wykładnię w wyniku przyjęcia, że wniosek o dokonanie wyboru do rady nadzorczej spółki akcyjnej w drodze głosowania oddzielnymi grupami jest wiążący dla walnego zgromadzenia akcjonariuszy w każdym przypadku, także wówczas, gdy w spółce akcyjnej funkcjonuje już rada nadzorcza wybrana w tym trybie.

Stanowisko skarżącego nie może być uznane za uzasadnione.

Zgodnie z art. 379 § 3 k.h., na wniosek akcjonariuszy, przedstawiających przynajmniej jedną piątą kapitału akcyjnego, wybór rady nadzorczej powinien być dokonany przez najbliższe walne zgromadzenie w drodze głosowania oddzielnymi grupami, nawet gdy statut spółki przewiduje inny sposób powołania rady nadzorczej, chyba że w skład jej uchodzi choćby jedna osoba, wyznaczona przez władzę państwową lub samorządową. Z ustaleń dokonanych przez Sąd Apelacyjny wynika, że wniosek grupy akcjonariuszy pozwanej spółki przedstawiony został zarządowi na podstawie art. 379 § 3 k.h. w sytuacji, w której w skład rady nadzorczej spółki nie wchodziły osoby wyznaczone przez władzę państwową lub samorządową.

Członkowie rady nadzorczej spółki akcyjnej wybierani są przez walne zgromadzenie, ale statut spółki może ustanowić inny sposób powoływania członków tego organu (art. 379 § 1 i § 2 k.h.). W literaturze wskazuje się na różne możliwe warianty takiego powoływania, także w odniesieniu do poszczególnych członków rady. Nie wszyscy członkowie rady mogą być powoływani w identyczny sposób. W tym zakresie pod rządami przepisów kodeksu handlowego ukształtowała się bogata praktyka. Od zasady przewidzianej w art. 379 § 1 i § 2 k.h. przewidziany został

wyjątek w art. 379 § 3 k.h. Ustanowiono w nim szczególny sposób wyboru członków rady nadzorczej, wprowadzie przez walne zgromadzenie, jednak nie w drodze głosowania nie przez całe zgromadzenie, ale „w drodze głosowania oddzielnymi grupami”. Zgłoszenie przez mniejszość akcjonariuszy, określoną w art. 373 § 3 k.h., wniosku o dokonanie wyboru rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami obliguje zarząd do umieszczenia tego wniosku w porządku obrad najbliższego walnego zgromadzenia (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2000 r., IV CKN 1088/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 210). Wniosek taki powinien być zgłoszony zarządowi w terminie umożliwiającym wywiązanie się adresata wniosku z tej powinności.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 września 1998 r., I CKN 517/98 (OSNC 1999, nr 3, poz. 57) wyrażono zapatrywanie, że zgłoszenie wniosku określonego w art. 379 § 3 k.h. zobowiązywało walne zgromadzenie akcjonariuszy do dokonania wyboru rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami z zastrzeżeniem wyjątku przewidzianego w ostatnim zdaniu tego przepisu. Takie ustawowe związanie walnego zgromadzenia określonym sposobem wyboru (kształtowania osobowego) rady nadzorczej wynika nie tylko z brzmienia przepisu art. 379 § 3 k.h. (*verba legis*: „wybór rady powinien być dokonany przez najbliższe walne zgromadzenie”), ale także z celu analizowanej normy prawnej. W literaturze podkreśla się, że chodzi tu o ochronę praw mniejszości przez zapewnienie jej wpływu na personalny skład organu nadzorczego. Akcjonariusze reprezentujący część kapitału akcyjnego, określoną w art. 379 § 3 k.h., uzyskują tym samym – przy spełnieniu wymogów ustawowych przewidzianych w tym przepisie – możliwość wyboru odpowiedniego przedstawiciela do rady nadzorczej, a byłoby to niemożliwe w przypadku dokonywania przez walne zgromadzenie wyboru rady nadzorczej na zasadach ogólnych (art. 379 § 1 i 2 k.h.). Oznacza to, że po umieszczeniu wniosku określonego w art. 379 § 3 k.h. w porządku dziennym najbliższego walnego zgromadzenia akcjonariuszy, nie jest ono władne usuwać z porządku dziennego postanowienia dotyczącego wyboru rady nadzorczej spółki oddzielnymi grupami w wyniku podjęcia stosownej uchwały w tej materii. W przeciwnym wypadku uchwała taka, jako powzięta wbrew przepisom prawa, tj. art. 379 § 3 k.h., mogłaby być skutecznie zaskarżona na podstawie przepisu art. 413 § 1 k.h. Dla skuteczności zaskarżenia nie miałby znaczenia fakt, że w spółce akcyjnej istnieje już rada nadzorcza wybrana wcześniej w sposób określony w art. 379 § 3 k.h. Zmienność

struktury akcjonariatu i pojawienie się w związku z tym nowych grup mniejszościowych, może właśnie usprawiedliwiać próbę nowego ukształtowania składu rady nadzorczej, odpowiadającej interesom tych grup. Trudno znaleźć w tej mierze racjonalne argumenty mające usprawiedliwiać ewentualną odmowę powtórzenia po pewnym czasie sposobu wyboru członków rady nadzorczej w sposób przewidziany w art. 379 § 3 k.h.

W literaturze prawa handlowego trafnie zauważono, że w art. 385 § 3 k.s.h., stanowiącym odpowiednik art. 379 § 3 k.h., nie dokonano jednak radykalnej przebudowy omawianego instrumentu prawnego, mającego służyć ochronie praw akcjonariuszy mniejszościowych. Chodzi tu raczej o kontynuację przewidzianego w art. 379 § 3 k.h. instrumentu ochrony przy założeniu wzmożenia jego prawnej skuteczności *de lege lata*.

Przedstawiona wykładnia przepisu art. 379 § 3 k.h. prowadzi do wniosku o bezzasadności podniesionych w kasacji zarzutów naruszenia przepisów art. 402 § 2 k.h. w związku z art. 394 § 1 k.h. oraz przepisów art. 379 § 1 k.h.

Ze wskazanych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. orzekł, jak w sentencji.